Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite: HE 16/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

Päivittäistavarakauppa ry (PTY) on pyytänyt hallintovaliokunnalta mahdollisuutta jättää kirjallinen lausuntonsa hallituksen esityksestä eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi. Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa. Veikkauksen asiamiehenä toimiminen on useille jäsenyritystemme myymälöille kannattavuuden ja toiminnan jatkumisen kannalta tärkeää.

Rahapelaamisessa näkyy digitaalisen pelikanavan merkityksen korostuminen ja tähän kiinteästi liittyvä kasvu yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten rahapelien pelaamisessa. Hallituksen esitys painottaakin aivan oikein toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saattaa digitaalinen pelikanava mahdollisimman kattavasti sääntelyn ja viranomaisvalvonnan piiriin.

Raha-automaattien hajasijoitusjärjestelmän säilyttäminen
Pidämme tärkeänä, ettei hallituksen esitykseen sisälly ehdotusta nykyisenkaltaisesta raha-automaattien hajasijoitusjärjestelmästä luopumiseksi. Rahapeliautomaattien hajasijoitusjärjestelmä vähentää osaltaan kontrolloimattoman, ulkomaisilla rahapelisivustoilla tapahtuvan uhkapelaamisen kiinnostavuutta suomalaisille kuluttajille. Raha-automaattien aiheuttamat haitat ovat viime vuosina vähentyneet tehokkaalla omavalvonnalla myymälöissä sekä tunnistautuneena pelaamisen yhteydessä käyttöön otetuilla pelaamista rajoittavilla menettelyillä.

PTY on aikaisempien lakimuutosten yhteydessä kannattanut siirtymistä kaikkien Veikkauksen pelien pelaajien pakolliseen tunnistautumiseen huolimatta toimenpiteen väistämättä kielteisestä vaikutuksesta asiamiesten palkkiokertymään. Tunnistautuneena pelaamiseen liitetyt ratkaisut, kuten enimmäiskulutusrajat ja pelaajan itsensä asettamat pelikiellot ovat hyvä keino vähentää riskipelaamisen haittoja. Hallituksen esityksessä todetaan, että Veikkaus Oy:n toteuttamilla vastuullisuustoimenpiteillä on ollut vaikutuksia yhtiön pelikatteeseen. Euromääräisesti huomattavin pudotus on tapahtunut fyysisissä raha-automaateissa, joissa pelikate on pienentynyt kolme neljäsosaa. Vuosien 2019–2024 aikana raha-automaattien lukumäärä on alentunut noin 50 prosenttia. Tämä kehitys on näkynyt suoraan Veikkauksen asiamiesten palkkiokertymän vastaavana vähentymisenä.

Pelaamisen vähenemisestä huolimatta Veikkauksen asiamiespalkkioilla on yhä suuri merkitys erityisesti haja-asutusalueiden kauppojen ja pienten myymälöiden toimintaedellytyksille. Jos myymälän kannattavuus on jo valmiiksi heikko, pelituottojen lasku saattaa johtaa toiminnan lopettamiseen. Siksi raha-automaattien hajasijoitusjärjestelmän säilyttäminen on myös aluepoliittisesti merkittävä kysymys.

Rahapelien omavalvonta ja ikärajavalvonta myymälöissä
Veikkauksen asiamiesten omavalvontakäytännöt antavat niiden henkilökunnalle hyviä välineitä vastuulliseen ja lainmukaiseen myyntityöhön ja varmistavat ikärajavalvonnan toteutumisen sekä tukevat siten hajasijoitusmallin säilymistä.

PTY:n omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan jäsenyritysten yli 2500 myymälässä. Myynnin omavalvontaohjeistusta ja ikärajavalvontaa toteutetaan rahapelien lisäksi alkoholijuomien ja -valmisteiden, tupakkatuotteiden, nikotiinivalmisteiden, aikuisille tarkoitettujen lehtien, elokuvien ja tietokonepelien sekä ilotulitteiden myynnissä. Kaupan ja Veikkaus Oy:n omien ohjeistuksien mukaan alkoholin, tupakan ja rahapelien myynnin osalta ikä tarkastetaan henkilöiltä, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Tämä koskee myös raha-automaatteja. Jos asiakas ei voi pyydettäessä todistaa ikäänsä, kauppa ei myy tuotetta eikä mahdollista rahapelien pelaamista. Näillä suojaikärajoilla kauppa varmistaa, että kyseisiä tuotteita ei päädy alaikäisten käyttöön tai pelattavaksi.

PTY:llä on toteutettu ikärajavalvonnan tehokkaaksi koulutusvälineeksi ikärajapassikoulutusmateriaali lopputesteineen. Ikärajapassimateriaaliin kuuluu laaja kattaus ikärajavalvottavien tuotteiden myyntiohjeita, haastavia tilannekuvauksia myyntitilanteista sekä lopputesti, jonka läpäistyään henkilö saa suorituksesta ikärajapassin. Kaikki myymälöissä toimivat kassahenkilöt esimiehineen suorittavat ikärajapassin. PTY:llä on yhteistyökumppaneinaan myös lukuisia oppilaitoksia ja henkilöstövuokrausyrityksiä, joissa opiskelijat ja vuokratyövoima suorittavat ikärajapassin. PTY ja kaupan yritykset ovat toteuttaneet yhtäjaksoisesti vuodesta 2014 lähtien lukuisia ikärajavalvonnasta kertovia viestintäkampanjoita.

Pelaamisen omavalvonnan käytännön ratkaisut
Kaupan yritykset noudattavat Veikkaus Oy:n ohjeistusta ja sääntöjä rahapelien myynnissä. Pelaamisen omavalvonnalla varmistetaan, että Veikkauksen peliautomaattien, totopelien sekä online-pelien ja arpojen myynnin ikärajoja noudatetaan, peliautomaatit sijoitetaan oikein valvonnan kannalta ja alaikäisten pelaaminen estetään.

Peliautomaatit sijoitetaan jo nykyään niin, että peliautomaatteja valvovalla työntekijällä on esteetön näkyvyys peliautomaateille. Myymälässä tulee olla valvontakoulutettu henkilö, kun peliautomaatit ovat pelattavissa. Peliautomaatteja ei saa sijoittaa tilaan, jossa niiden käyttäminen voi vaarantaa turvallisuuden tai aiheuttaa järjestyshäiriöitä. Kaupalla on ilmoitusvelvollisuus rahanpesuepäilyksissä eli tilanteissa, joissa on syytä epäillä rahan alkuperää rikolliseksi.

Itsepalvelukassat ja itsepalvelupelaamisen mahdollistaminen (40 §)
On tärkeä, että itsepalvelupäätteitä koskevalla kiellolla ei tarkoiteta päivittäistavarakaupan itsepalvelukassoja, kuten esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa todetaankin (s. 314). Itsepalvelun merkitys myymälöissä jatkaa kasvuaan ja kauppa voi varmistaa tuotteiden ikärajavalvonnan toteutumisen myös itsepalvelukassoilla.

Esitämme lisäksi, että myymälöissä rahapelituotteita voitaisiin ostaa itsepalveluna muillakin teknisillä laitteilla ja ratkaisuilla, jota pakollinen tunnistautuminen tukee.

Kyseessä olisivat matalan riskin pelit kuten veikkauspelit (lotot) ja rahapika-arvat (raaputusarvat). Asiasta tulisi tehdä kirjaus lain 40 pykälään.

Kunnioittavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Ilkka Nieminen
johtaja